

dr Halina Zając-Knapik

Uniwersytet Pedagogiczny w Krakowie
Wydział Filologiczny, Instytut Neofilologii
tel. 12 66 26 731
e-mail: halinaza@o2.pl

**BILINGWALNY MODEL GENEROWANIA MOWY I KWANTOWANIE
INFORMACJI LINGWISTYCZNEJ JAKO EFEKTYWNE ŚRODKI
SŁUŻĄCE NAUCZANIU GRAMATYKI NA STUDIACH
RUSYCYSTYCZNYCH**

STRESZCZENIE

W artykule omawiane są dwie koncepcje służące zwiększeniu efektywności przyswajania materiału gramatycznego, tj. bilingwalny model generowania mowy i kwantowanie informacji lingwistycznej. Na podstawie opracowań Janusza Henzla ilustrujemy schematy dotyczące bilingwalnego modelu generowania mowy oraz formułujemy wynikające z tego modelu wnioski dla glottodydaktyki. Omawiamy koncepcję kwantowania informacji lingwistycznej, zwracając uwagę na proces tworzenia się kwantów informacji lingwistycznej w świadomości uczącego się i ich graficzną oprawę, tłumaczenie w mowie wewnętrznej z języka ojczystego na obcy oraz związane z nim ćwiczenia translacyjne. Prezentujemy także przykłady opracowanych przez autorkę niniejszej publikacji kwantów informacji lingwistycznej przeznaczonych dla studentów III roku filologii rosyjskiej.

Słowa kluczowe: bilingwalny model generowania mowy, kwanty informacji lingwistycznej, tłumaczenie w mowie wewnętrznej, ćwiczenia translacyjne, rekcja czasowników, rekcja przyimków

SUMMARY

**Bilingual model of speech generation and quantization of linguistic
information as effective means of teaching grammar during
Russian philology studies**

In the article, the author discusses the concepts helping to increase the efficiency of grammar material assimilation: the bilingual model of speech generation and the quantization of

linguistic information. On the base of Janusz Henzel's elaborations, she presents the schemes concerning the bilingual model of speech generation and formulates conclusions for foreign language teaching. She also discusses the concept of quantization of linguistic information, taking into consideration the process of forming linguistic information quanta in learners' consciousness, their graphic form, translating from a mother tongue into a foreign language in the inner speech and translation exercises connected with them. The article contains, prepared also by its author, examples of linguistic information quanta, addressed to students of the third year of Russian philology.

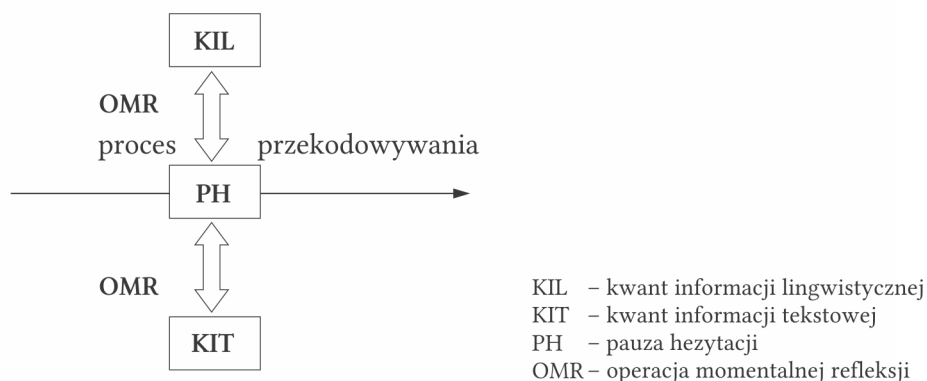
Key words: bilingual model of speech generation, quantization of linguistic information, translating in inner speech, translation exercises, verb rection, prepositional rection

Celem niniejszego artykułu jest zaprezentowanie możliwości optymalizacji przyswajania wybranych zjawisk gramatyki języka rosyjskiego przez studentów filologii rosyjskiej. W tym celu zastosowano podstawy teoretyczne bilingwalnego modelu generowania mowy i koncepcji kwantowania informacji lingwistycznej opracowane przez Janusza Henzla. Polegają one na usprawnieniu procesów przekodowywania w mowie wewnętrznej wypowiedzi z języka ojczystego na język obcy. Wykorzystując te koncepcje, autorka niniejszej publikacji opracowała kwanty informacji lingwistycznej oraz ćwiczenia translacyjne, których zadaniem jest zwiększenie efektywności przyswajania materiału gramatycznego przez studentów filologii rosyjskiej.

1. Bilingwalny model generowania mowy

W myśl wskazań Janusza Henzla, w procesie komunikowania się w języku obcym dokonuje się przekodowywanie elementów składowych wypowiedzi z języka ojczystego na język obcy. W procesie przekodowywania pojawiają się pauzy hezycji (pauzy wahania), w czasie których w wyniku refleksji momentalnej refleksji mówiący ma możliwość skorzystania z kwantu informacji lingwistycznej lub kwantu informacji tekstowej, dzięki czemu jest w stanie użyć środków języka obcego niezbędnych dla prawidłowego tworzenia wypowiedzi. Proces przekodowywania ilustruje autor przytoczonymi niżej schematami.

Schemat 1.

Źródło: Я. Генцель, *Билингвальная модель порождения высказывания и вопросы оптимизации преподавания русского языка как иностранного*, „Русский язык за рубежом” 1992, № 2, s. 95.

Według zaproponowanego przez J. Henzla bilingwalnego modelu generowania mowy¹, tworzenie wypowiedzi w języku obcym stanowi proces, składający się z 5 faz, częściowo pokrywających się w czasie. Model ten przedstawia się następująco: „Poziom I. Intencja mowna. Poziom II. Mowa wewnętrzna A (pojęciowo-obrazowe szeregi z włączeniem leksemów języka ojczystego). Poziom III. Mowa wewnętrzna B (werbalizacja, gramatykalizacja, wewnętrzna fonacja w języku ojczystym): 1) wybór struktury syntaktycznej, 2) dobór leksemów, 3) dobór środków morfologicznych, 4) wypełnienie struktury gramatykalizowanymi leksemami, 5) wewnętrzna fonacja. Poziom IV. Mowa wewnętrzna B₁ (werbalizacja, gramatykalizacja, wewnętrzna fonacja w języku obcym): 1) wybór struktury syntaktycznej, 2) dobór leksemów, 3) dobór środków morfologicznych, 4) wypełnienie struktury gramatykalizowanymi leksemami, 5) wewnętrzna fonacja. Poziom V. Mowa zewnętrzna (zewnętrzna fonacja)”².

Jak konstatuje J. Henzel, „Podstawę bilingwalnego modelu generowania mowy stanowi twierdzenie, że początkowo (na III poziomie) dokonuje się kodowanie syntagm wypowiedzi w języku ojczystym, a następnie (na poziomie IV) dokonuje się przekodowywanie jej na język obcy, przy czym podlegające kodowaniu syntagmy dzielą się na segmenty rozdzielane pauzami hezytacji, w czasie których

¹ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель порождения высказывания и вопросы оптимизации преподавания русского языка как иностранного*, „Русский язык за рубежом” 1992, № 2, s. 89-96.

² Ibidem, s. 91-92, (tłum. H. Z.-K.).

ostrzegawczy drugiego rodzaju stanowi akt uświadomienia sobie konieczności dokonania wyboru prawidłowej formy wewnątrz systemu języka obcego; jego «przeznaczenie» to uchronienie od błędów wywoływanych interferencją wewnątrzjęzykową⁵.

Dalej J. Henzel konstatuje: „We wczesnym stadium opanowania języka obcego sygnały ostrzegawcze pierwszego i drugiego rodzaju są podawane przed pauzami hezytacji w czasie przekodowywania, to jest na czwartym poziomie (późne uprzedzenie). W zaawansowanym stadium opanowania języka obcego sygnały ostrzegawcze pierwszego i drugiego rodzaju pojawiają się dwukrotnie: na III poziomie, to jest w procesie kodowania w języku ojczystym (wczesne uprzedzenie) i – powtórnie – na etapie IV. Czas między pierwszym i drugim sygnałem jest wykorzystywany do poszukiwania i przywołania z pamięci kwantu informacji lingwistycznej lub kwantu informacji tekstowej, w wyniku czego w sposób istotny ułatwiona jest operacja refleksji momentalnej i ulega skróceniu czas trwania pauzy hezytacji”⁶.

W celu uczynienia bilingwalnego generowania mowy procesem bardziej racjonalnym i efektywnym J. Henzel proponuje systematyczne i planowe przekazywanie informacji lingwistycznej zawartej w komentarzach zamieszczanych w pomocach dydaktycznych, przy czym informacje te powinny zawierać cały „pakiet” informacji lingwistycznej, koniecznej na danym etapie nauczania języka. Proponuje także jej kwantowanie, czyli prezentowanie w podręczniku lub innych pomocach dydaktycznych w formie kwantów, tj. „najmniejszych porcji-doz wiadomości, koniecznych i wystarczających dla efektywnego dokonania operacji refleksji momentalnej”⁷. W odróżnieniu od glottodydaktyków, którzy uważają, że uczącym się należy przekazywać tylko „pozytywną” informację, jak należy mówić lub pisać, J. Henzel uważa za celowe także przekazanie informacji negatywnej (o tym, jak nie można mówić lub pisać, z tym jednak zastrzeżeniem, że powinna być ona przekazywana nie w izolacji, ale w połączeniu z „pozytywną” informacją w strukturze jednego kwantu)⁸.

Na podstawie zaproponowanego bilingwalnego modelu generowania mowy J. Henzel formułuje następujące wnioski dla glottodydaktyki:

1. Postęp w opanowaniu mowy obcojęzycznej polega na zwiększaniu efektywności operacji refleksji momentalnej.

⁵ Ibidem.

⁶ Ibidem.

⁷ Я. Генцель, *Билингвальная модель порождения речи и вопросы обучения иноязычной лексике*, [w:] 3. Internationale Wissenschaftliche Konferenz: Lexikographie und Lexikologie im Russischunterricht (als Fremdsprache), Berlin 27 Mai, 1994, s. 74, (tłum. H. Z.-K.).

⁸ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель речепорождения...*, op. cit., s. 40.

2. Konieczność optymalizowania operacji refleksji momentalnej nakłada na nauczycieli i autorów materiałów glottodydaktycznych obowiązek doboru tekstów stanowiących źródło kwantów informacji tekstowej oraz prezentacji materiału gramatycznego w formie dającej możliwość momentalnego (natychmiastowego) przywołania z pamięci w formie kwantów informacji lingwistycznej.
3. W optymalizowaniu procesu przekodowywania ważną rolę pełni kontrastywna prezentacja materiału gramatycznego (najpierw powinno być prezentowane zjawisko gramatyczne w języku ojczystym, a następnie w języku obcym).
4. Optymalizacji procesów przekodowywania służą ćwiczenia translacyjne stosowane po prezentacji materiału gramatycznego oraz podczas jego utrwalania i powtarzania.
5. Bilingwalny model generowania mowy pozwala, aby inaczej spojrzeć na powstawanie błędów w języku obcym, a także na sposoby służące zapobieganiu im i przezwyciężaniu ich. Według J. Henzla, błędy powstają wskutek: 1) braku sygnału poprzedzającego, 2) braku kwantu informacji lingwistycznej, 3) braku kwantu informacji tekstowej, 3) nieskutecznego dokonania aktu refleksji momentalnej i rezygnacji z jej zakończenia, 4) przywołania z pamięci nieadekwatnego lub zniekształconego kwantu informacji lingwistycznej albo kwantu informacji tekstowej⁹.

Zdaniem J. Henzla, twierdzenie, że kodowanie początkowe odbywa się w języku ojczystym, potwierdzają liczne błędy wywołane interferencją międzyjęzykową, które pojawiają się wskutek osłabienia uwagi podczas mówienia nie tylko w mowie uczniów, ale i studentów kierunków filologicznych i dyplomowanych filologów. Oprócz „poważnych” błędów pojawiają się także zjawiska „pośredniej” interferencji międzyjęzykowej, tak zwane błędy tekstowe.

W myśl powyższych uwag, J. Henzel stoi na stanowisku, iż nauczanie języka obcego drogą beztłumaczeniową skazane jest na niepowodzenie. Walka z „myśleniem w języku ojczystym” na korzyść „myślenia w języku obcym” jest pozbawiona perspektyw. Zamiast tego lepiej jest dążyć do optymalizacji procesów przekodowywania¹⁰.

⁹ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель порождения высказывания...*, op. cit., s. 93-94.

¹⁰ Zob. *ibidem*.

2. Koncepcja kwantowania informacji lingwistycznej

Celem optymalizacji procesu nauczania gramatyki rosyjskiej podjęliśmy próbę wykorzystania kwantów informacji lingwistycznej w przeprowadzonych przez nas badaniach eksperymentalnych wśród studentów III roku filologii rosyjskiej¹¹. Zdaniem J. Henzla, kwanty informacji lingwistycznej powstają w świadomości uczącego się „żywiółowo” w rezultacie redukcji informacji lingwistycznej, otrzymywanej przez uczniów w gotowej formie z różnych źródeł (od nauczyciela, z podręcznika i towarzyszących mu pomocy lub na skutek dokonywanej przez uczniów generalizacji na bazie opracowywanych tekstów, wykonywanych ćwiczeń, korekty błędów popełnianych przez uczniów lub w sposób zorganizowany, w wyniku zapoznawania uczniów z elementami informacji lingwistycznej)¹². J. Henzel rozróżnia kwanty informacji tekstowej i lingwistycznej, które definiuje w następujący sposób: „Kwant informacji tekstowej jest to zapamiętany fragment tekstu, który może być wykorzystany w gotowej lub przekształconej formie dla rozwiązania problemu powstałego w procesie przekodowywania. Kwant informacji lingwistycznej – to najmniejsza porcja wiedzy lingwistycznej, konieczna i wystarczająca do rozwiązywania problemu powstałego w procesie przekodowywania”¹³. Proces tworzenia się kwantów informacji lingwistycznej zależy od stosowanej metody glottodydaktycznej. Przy podejściu kognitywnym uczący się otrzymuje informację lingwistyczną w formie zasad, struktur i paradygmatów, najczęściej zawierającą skontrastowanie zjawisk języka obcego i ojczystego, i na podstawie tego dokonuje redukcji otrzymanych wiadomości¹⁴.

Stworzony dla celów glottodydaktycznych kwant informacji lingwistycznej polega na tym, iż „uczącemu się, jednocześnie z rozbudowaną informacją lingwistyczną, jest proponowany jej zredukowany wariant potrzebny do bezpośredniego wykorzystania podczas operacji refleksji momentalnej”¹⁵, która polega na natychmiastowym przywołaniu z pamięci i operacyjnym wykorzystaniu kwantu informacji lingwistycznej lub kwantu informacji tekstowej. Kwanty informacji lingwistycznej mogą być wykorzystywane przez uczących się przy rozwiązywaniu problemów powstających w toku przekodowywania. W związku z tym jako

¹¹ Badania eksperymentalne są przez nas prowadzone w kilku polskich uczelniach wśród studentów I, II i III roku filologii rosyjskiej. W niniejszym opracowaniu skupiamy się na materiale badawczym opracowanym dla studentów III roku.

¹² Zob. Я. Генцель, *Квантование лингвистической информации и его применение в лингводидактических материалах по русскому языку*, [w:] *Вопросы лингвистики и лингводидактики*. Материалы конференции МАПРЯЛ, Т. Жеберек (red.), Kraków 1996, s. 214-215.

¹³ Ibidem, s. 214-215, (tłum. H. Z.-K.).

¹⁴ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель речепорождения...*, op. cit., s. 36.

¹⁵ Я. Генцель, *Квантование лингвистической информации...*, op. cit., s. 215 (tłum. H. Z.-K.).

punkt wyjściowy jest podawany ekwiwalent w języku ojczystym, a jako docelowy – w języku obcym¹⁶.

Podczas projektowania kwantów informacji lingwistycznej ważną rolę pełni ich oprawa graficzna: rozkład słów w obrębie ramek, wyróżnienie końcówek i innych elementów, na których powinna skupić się uwaga uczących się¹⁷.

J. Henzel stoi na stanowisku, że przekodowywanie, tj. tłumaczenie w mowie wewnętrznej z języka ojczystego na obcy, jest charakterystyczne nie tylko dla początkowego etapu w nauczaniu języka, ale dla dowolnej fazy jego opanowania w środowisku języka ojczystego. Uważa on, że optymalizacja procesu generowania mowy obcojęzycznej polega na optymalizacji procesu przekodowywania, w szczególności na podniesieniu efektywności operacji refleksji momentalnej¹⁸.

Zdaniem J. Henzla, aby prawidłowo posługiwać się w mowie obcojęzycznymi środkami językowymi, konieczne jest przywoływanie z pamięci odpowiedniego obcojęzycznego ekwiwalentu ojczystego środka językowego oraz przyswojenie i operacyjne wykorzystanie określonej informacji lingwistycznej, odnoszącej się do niego. Obcojęzyczne środki językowe powinny być przyswajane kompleksowo razem z załączonym do nich „pakietem” informacji lingwistycznej, zapewniającym możliwość dokonania operacji refleksji momentalnej i prawidłowe ich wykorzystanie w mowie¹⁹.

Ćwiczenia gramatyczne są nieodłącznie związane z elementarną informacją lingwistyczną i z opracowywanym tekstem. Materiał gramatyczny, który prezentowany jest uczącym się, nie może ograniczać się do struktur syntaktycznych, ale powinien zawierać określone zasady gramatyczne i paradygmatykę. Przyswojenie materiału gramatycznego wymaga stosowania różnorodnych ćwiczeń, wśród których ważne miejsce zajmują ćwiczenia translacyjne (tłumaczenie krótkich i nieskomplikowanych zdań z języka polskiego na rosyjski). Ćwiczenia te powinny służyć kontroli stopnia zrozumienia materiału gramatycznego i jego utrwaleniu. Sprzyjają one zestawianiu polskich i rosyjskich zjawisk gramatycznych i przeciwdziałają interferencji języka ojczystego²⁰.

J. Henzel zaleca stosowanie ćwiczeń translacyjnych (ustne tłumaczenie z języka polskiego na rosyjski zdań mających charakter komunikatywny) bezpośrednio po kontrastywnej prezentacji materiału gramatycznego oraz w fazach jego utrwalania i powtarzania. Ćwiczenia te służą opanowaniu określonego materiału

¹⁶ Zob. *ibidem*, s. 214-215.

¹⁷ Zob. *ibidem*, s. 214-221.

¹⁸ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель речепорождения...*, *op. cit.*, s. 35.

¹⁹ Zob. Я. Генцель, *Билингвальная модель порождения высказывания...*, *op. cit.*, s. 74.

²⁰ Zob. J. Henzel, *Nauczanie języka rosyjskiego metodą reproduktywno-kreatywną*, Kraków 1978, s. 52-53.

gramatycznego oraz kształtowaniu kompetencji komunikacyjnej. Sprzyjają także optymalizacji procesów tłumaczenia wewnętrznego²¹.

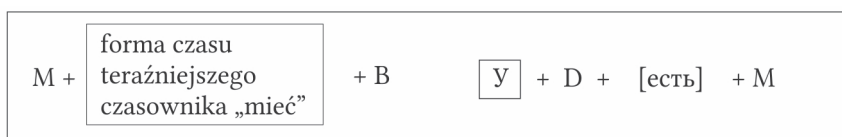
Zdaniem J. Henzla, optymalne przekazywanie elementów wiedzy o języku obcym, niezbędnych dla prawidłowego komunikowania się w tym języku, polega na tym, że uczącemu się – jednocześnie z rozbudowaną informacją lingwistyczną – proponowany jest zredukowany jej wariant, potrzebny do bezpośredniego wykorzystania w akcie refleksji momentalnej. Twierdzi on, że ważne jest przy tym, aby uczeń otrzymywał nie jeden, lecz kilka wariantów kwantów informacji lingwistycznej, z których jest w stanie wybrać i zapamiętać jeden najbardziej odpowiadający jego potrzebom²².

J. Henzel wyróżnia trzy podstawowe rodzaje kwantów informacji lingwistycznej: 1) abstrakcyjno-symboliczne, 2) interrogatywne, 3) egzemplifikacyjne. Oprócz tego wyróżnia także kwanty synkretyczne („hybrydowe”), tj. abstrakcyjno-interrogatywne, abstrakcyjno-egzemplifikacyjne i interrogatywno-egzemplifikacyjne²³. Oto przykłady kwantów zaprezentowanych przez Henzla:

Kwanty informacji lingwistycznej

Tabela 1.

Kwant abstrakcyjno-symboliczny

Kwant interrogatywny

Kwant egzemplifikacyjny

Źródło: Я. Генцель, *Квантование лингвистической информации...*, op. cit., s. 215-216.

²¹ Zob. Я. Генцель, *Осознанное овладение элементарной лингвистической информацией и формирование коммуникативной компетенции учащихся*, „Przegląd Rusycystyczny” 1990, № 1-4, s. 28.

²² Zob. Я. Генцель, *Квантование лингвистической информации...*, op. cit., s. 215.

²³ Zob. ibidem, s. 216-217.

Kwanty synkretyczne („hybrydowe”)

Tabela 2.

Kwant abstrakcyjno-interrogatywny

M +	forma czasu teraźniejszego czasownika „mieć”	+ B	У	+ D +	[есть]	+ M
(Kto?) ma	(кого?) (co?)		У	(кого?)	[есть]	кто? что?

Kwant abstrakcyjno-egzemplifikacyjny

M +	forma czasu teraźniejszego czasownika „mieć”	+ B	У	+ D +	[есть]	+ M
Borys ma	brata łódkę		У	Бориса	[есть]	брат. лодка.

Kwant interrogatywno-egzemplifikacyjny

(Kto?) ma	(кого?) (co?)		У	(кого?)	[есть]	кто? что?
Borys ma	brata łódkę		У	Бориса	[есть]	брат. лодка.

Źródło: Я. Генцель, *Квантование лингвистической информации...*, op. cit., s. 217.

J. Henzel postuluje, aby wykorzystanie kwantów w procesie nauczania było podporządkowane następującym zasadom:

1. Kwanty informacji lingwistycznej nie mogą występować zamiast rozbudowanej informacji lingwistycznej prezentowanej uczniowi na określonym etapie nauczania, ale powinny jej towarzyszyć, ułatwiając jej świadome przyswojenie.
2. Kwanty informacji lingwistycznej mogą być zamieszczane w podręczniku po prezentacji rozbudowanej informacji lingwistycznej (zasad, paradygmatów deklinacyjnych i koniugacyjnych, struktur syntaktycznych, słowniczków potekstowych) i przed ćwiczeniami. Mogą również być prezentowane oddzielnie w formie załącznika do podręcznika.
3. Nauczyciel nie może narzucać uczniowi dokonania wyboru kwantu. Wybór ten powinien być dokonany przez ucznia zgodnie z jego psychicznymi potrzebami²⁴.

3. Przykłady zastosowania kwantów informacji lingwistycznej w praktycznym nauczaniu języka rosyjskiego

Opracowane przez nas kwanty dotyczyły wielu zagadnień gramatycznych (rekcja bezprzyimkowa czasowników, rekcja przyimkowo-przypadkowa czasowników, rekcja przyimkowa, fleksja przymiotnikowa, określanie godzin, połączenie liczebników 2, 3, 4 i liczebników zestawionych z 2, 3 i 4 z rzeczownikami, zastosowanie partykuły „ли”, zastosowanie zaimków przeczących „некого” i „ничего”, zastosowanie wyrażenia zaimkowego „друг друга”, zastosowanie imiesłówów przymiotnikowych biernych i imiesłówów przymiotnikowych czynnych.

W niniejszym opracowaniu podajemy przykłady kwantów opracowanych dla roku III filologii rosyjskiej z zakresu rekcji bezprzyimkowej czasowników, przyimkowo-przypadkowej czasowników i rekcji przyimkowej²⁵.

²⁴ Zob. ibidem, s. 221.

²⁵ Zob. także artykuły: X. Зайонц-Кнапик, *Эффективность контрастного обучения грамматике на практических занятиях по русскому языку*, [w:] *Русский язык в иностранной аудитории. Теория, практика, цели и результаты преподавания*, Łódź 2015, s. 165-175; H. Zając-Knapik, *Rola języka ojczystego w nauczaniu gramatyki języka rosyjskiego na studiach rusycystycznych i proponowane rozwiązania dydaktyczne*, „Linguodidactica” 2015, t. XIX, s. 265-281.

Rekcja bezprzyimkowa czasowników

Tabela 3.

Kwant abstrakcyjno-symboliczny

cieszyć się <i>ndk.</i>	+ z + Dop.	радоваться <i>несов.</i>	+ Дат.
ucieszyć się <i>dk.</i>	+ Narz.	обрадоваться <i>сов.</i>	

Kwant interrogatywny

cieszyć się <i>ndk.</i>	z kogo? z czego?	радоваться <i>несов.</i>	кому? чему?
ucieszyć się <i>dk.</i>	czym?	обрадоваться <i>сов.</i>	

Kwant egzemplifikacyjny

cieszyć się <i>ndk.</i>	z przyjaciół	радоваться <i>несов.</i>	друзьям
ucieszyć się <i>dk.</i>	ze spotkania	обрадоваться <i>сов.</i>	встрече
	sukcesami		успехам

Źródło: opracowanie własne.

Ćwiczenie. Przetłumacz na język rosyjski:

1. Kola ucieszył się ze spotkania z Ziną.
2. Cieszę się ze swoich przyjaciół.
3. Matka cieszy się z sukcesów córki.
4. Cieszymy się z bliskiej wiosny.
5. Dziecko ucieszyło się z nowych zabawek.
6. Rodzina Smirnowów ucieszyła się z przyjazdu gości.

Rekcja przyimkowo-przypadkowa czasowników

Tabela 4.

Kwant abstrakcyjno-symboliczny

przekonywać się <i>ndk.</i>	+ o + Msc.	убеждаться <i>несов.</i>	+ в + Пред.
przekonać się <i>dk.</i>		убедиться <i>сов.</i>	

Kwant interrogatywny

przekonywać się <i>ndk.</i>	+ o czym?	убеждаться <i>несов.</i>	+ в чём?
przekonać się <i>dk.</i>		убедиться <i>сов.</i>	

Kwant egzemplifikacyjny

przekonywać się	o prawdziwości	убеждаться	в истинности
przekonać się	o błędzie	убедиться	в ошибке

Źródło: opracowanie własne.

Ćwiczenie. Przetłumacz na język rosyjski:

1. Przekonałem się o prawdziwości jego słów.
2. Uczeń przekonał się o swoim błędzie.
3. Tamara przekonuje się o szczerości słów koleżanki.
4. Rodzice przekonali się o niewinności syna.
5. Anna przekonała się o słuszności swojego rozmówcy.

Rekcja przyimkowa

Tabela 5.

Kwant abstrakcyjno-egzemplifikacyjny

przez	+ Bier.	
z	+ Dop.	по + Дат.
na	+ Bier.	
z powodu	+ Dop.	

przez głupotę		по глупости
przez pomyłkę		по ошибке
z przyzwyczajenia		по привычке
na własną prośbę		по собственному желанию
z roztargnienia		по рассеянности
z powołania		по призванию

Źródło: opracowanie własne.

Ćwiczenie. Przetłumacz na język rosyjski:

1. Paweł przez głupotę rozbił szybę.
2. Wania z przyzwyczajenia zadzwonił do Katii.
3. Nastia z roztargnienia zostawiła otwarte drzwi.
4. Pietia na własną prośbę wypisał się ze szpitala.
5. Z powodu naiwności Wiera zgodziła się spotykać z Borysem.
6. Paweł został nauczycielem z powołania.
7. Wiera przez pomyłkę nieprawidłowo zaadresowała list.

Bibliografia

- Henzel J., *Nauczanie języka rosyjskiego metodą reproduktywno-kreatywną*, Kraków 1978.
- Zajęc-Knapik H., *Rola języka ojczystego w nauczaniu gramatyki języka rosyjskiego na studiach rusycystycznych i proponowane rozwiązania dydaktyczne*, „Linguodidactica” 2015, t. XIX.
- Генцель Я., *Осознанное овладение элементарной лингвистической информацией и формирование коммуникативной компетенции учащихся*, „Przegląd Rusycystyczny” 1990, nr 1-4.
- Генцель Я., *Билингвальная модель порождения высказывания и вопросы оптимизации преподавания русского языка как иностранного*, „Русский язык за рубежом” 1992, № 2.
- Генцель Я., *Билингвальная модель речепорождения и вопросы презентации языкового материала в учебниках русского языка*, [w:] *Новые российские реалии и их отражение в современном русском языке*, Ольштын 1994.
- Генцель Я., *Билингвальная модель порождения речи и вопросы обучения иноязычной лексике*, [w:] 3. Internationale Wissenschaftliche Konferenz: Lexikographie und Lexikologie im Russischunterricht (als Fremdsprache), Berlin 27 Mai, 1994.
- Генцель Я., *Квантование лингвистической информации и его применение в лингводидактических материалах по русскому языку*, [w:] *Вопросы лингвистики и лингводидактики*. Материалы конференции МАПРЯЛ, Т. Жеберек (red.), Kraków 1996.
- Генцель Я., *К вопросу о формировании лингвистической и коммуникативной компетенции*, [w:] *Новое в теории и практике описания и преподавания русского языка*. Материалы научно-методической конференции (Варшава, 6-7 мая 1999), Warszawa 1999.
- Генцель Я., *Кодирование на иностранном языке или перекодировка с родного языка на иностранный (яблоко раздора между психолингвистами, вкушаемое лингводидактами)*, [w:] *Новое в теории описания и преподавания русского языка*. VIII Международная конференция из цикла: „Новое в теории описания и преподавания русского языка”, 10-11 мая 2001, Н.П. Исаев, Е.В. Исаева, Т. Медзиньски (red.), Warszawa 2001.
- Зайонц-Кнапик Х., *Эффективность контрастного обучения грамматике на практических занятиях по русскому языку*, [w:] *Русский язык в иностранной аудитории. Теория, практика, цели и результаты преподавания*, Е. Невзорова-Кмеч (red.), Łódź 2015.